

STANOWISKO
XXXII Zgromadzenia Ogólnego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 19 czerwca 2018 r.
w sprawie
zmian prawa dot. podziału i zmiany granic gmin

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej cały czas z niepokojem obserwuje brak woli politycznej ośrodków władzy w zakresie systemowych zmian prawa dotyczącego procesów podziału i zmiany granic gmin.

Związek - w interesie gmin z obszarami wiejskimi - w sprawie zmian granic gmin wielokrotnie apelował do rządu i parlamentu o dokonanie zmian systemowych w tym zakresie. Postulowaliśmy o zmianę ustawy o samorządzie gminnym wraz z przepisami wykonawczymi, odnoszącymi się do zmian granic gminy oraz jej podziału, celem przyłączenia do innej gminy. Wskazywaliśmy na nieuregulowane problemy finansowe wynikające z podziałów. W sprawie tej przyjęto wiele stanowisk Kongresów Gmin Wiejskich, Zgromadzeń Ogólnych Związku, a także Zarządu Związku. Także ostatni, XVII Kongres Gmin Wiejskich przyjął w tej sprawie stanowisko skierowane do parlamentu i rządu. Niestety, nic w tej sprawie nie uczyniono. Widocznie obecny stan, funkcjonujący w tym zakresie, mimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 kwietnia 2009 r. (sygn. akt K37/06, Dz. U. z 2009 r. nr 63 poz. 532) dla niektórych środowisk jest zadowalający i służy do realizacji populistycznych niejednokrotnie zamierzeń, za którymi kryją się niekorzystne rozwiązania dla gmin z obszarami wiejskimi. Mimo, iż w uzasadnieniu w/w wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdza m.in. „że przyjęty przez ustawodawcę mechanizm nie spełnia oczekiwań podmiotów biorących udział w tym procesie. Zarówno to zjawisko, jak i wątpliwości przedstawicieli doktryny prawnej wskazują na pewne nieprawidłowości wynikające bądź z samych przepisów, bądź ze sposobu ich stosowania” nie ma woli i prób zmiany prawa. Strona rządowa w odpowiedziach na nasze stanowiska podkreśla się brak potrzeby zmiany istniejącego stanu prawa. A ten stan podważa zasadę stabilności terytorialnej gmin, która to zasada leży u podstaw konstytucyjnego statusu gminy. Ostatnie zmiany granic gmin, szczególnie przeprowadzone z pominięciem opinii mieszkańców obszarów przyłączanych do innych gmin spowodowały kolejne wnioski do Trybunału Konstytucyjnego.

Zmiany granic gmin, dokonywane wyłącznie z pobudek ekonomicznych, poza burzeniem więzi społecznych, gospodarczych i kulturowych oraz jednorodności i stabilności terytorialnej, generują także ubytki w dochodach i destabilizują budżety gmin dotkniętych redukcjami terytorialnymi. To nie jest przypadkowe, iż zagrożone „anektowaniem” są szczególnie tereny wiejskie z uporządkowaną infrastrukturą i atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi.

Przejmowanie przez inne gminy tych terenów wraz ze związanymi z nimi nieruchomościami gminnymi ma charakter wyłączenia - bez jakichkolwiek odszkodowań, cesji zobowiązań, czy też rekompensat.

Związek w całości podtrzymuje swoje wcześniejsze stanowiska i apele w sprawie systemowego uregulowania procesów podziałowych, , poprzez zmianę ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i przepisów wykonawczych odnoszących się do zmian granic gmin. Oczekiwane przez nas zmiany prawa uwzględniać winny powody, które powodowały i powodują wnoszenie przez jednostki samorządu terytorialnego wniosków do Trybunału Konstytucyjnego, a także wątpliwości przedstawicieli doktryny prawnej w tym zakresie. Wobec jednak unikania kompleksowego uregulowania, po okresie ponad 28-letniego funkcjonowania odrodzonego samorządu, XXXII Zgromadzenie Ogólne Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej wnosi o ustanowienie przynajmniej przepisów regulujących **przede wszystkim skutki ekonomiczne** zmian granic gmin uwzględniających następujące zagadnienia:

- Określenie zasad rozliczeń skutków procesów podziałowych, szczególnie rozliczeń finansowych i majątkowych pomiędzy gminami objętymi zmianami granic, zapewniającymi rekompensatę za poniesione nakłady i utracone mienie komunalne i dochody, a także cesję zobowiązań finansowych wobec instytucji finansowych i budżetu państwa.
- Uregulowania stałego i systemowego wymaga także proces przejęcia długów i zobowiązań prawnofinansowych gminy likwidowanej z urzędu ze względu na jej nadmierne zadłużenie. Uregulowanie problemu tzw. specustawą w odniesieniu wyłącznie do gminy Ostrowice jest działaniem doraźnym.
- Zwolnienie z kosztów, opłat i podatków z tytułu przeniesienia własności mienia wynikających z procesu zmiany granic gmin.
- Ograniczenie częstotliwość referendów i konsultacji publicznych ws. zmiany granic, dot. tych samych obszarów gmin, do jednego razu w kadencji samorządów. Coroczne organizowanie referendów i konsultacji w tej samej sprawie jest kosztochłonne i wprowadza poczucie nieuzasadnionej tymczasowości.

Przedstawiając kolejne stanowisko w sprawie granic gmin, ponownie powtarzamy, że postulowane zmiany uchronią wiele gmin przed nieuzasadnioną „aneksją terytorialną” dokonywanych dotychczas z pobudek ekonomicznych i politycznych, lub na jednostronny wniosek silniejszej, sąsiadującej gminy miejskiej.

Przewodniczący
Związku Gmin Wiejskich RP
/-/ Marek Olszewski